

Про онлайн-енциклопедію «Знакові постаті українського походження у світовій цивілізації»

Видатним українцем, що своїм талантом, працею і діями збагатили загальнолюдську духовну й матеріальну культуру, присвячуємо.

Нині до України прикуто увагу всього світу. Про українців заговорили, та, на жаль, в контексті трагічних сторінок сучасності: РФ веде загарбницьку війну в Україні, вбиває, грабує, ґвалтує населення, руйнує міста й села. Український народ рішуче боронить власну землю, відстоює своє право на незалежне життя на ній, водночас захищає загальнолюдські цінності сучасного світу. Російсько-українська війна фактично вирішила питання визнання світом причетності українського народу до євроатлантичної цивілізаційної спільноти, хоча, як влучно свого часу акцентував Юрій Шевельов, *власне Україна у своїй історії завжди була частиною Європи і завжди себе нею усвідомлювала* [1].

В українців ніколи не виникало ідеї про обраність своєї нації, її особливе покликання, месіанство, однак їм, як і більшості націй світу, не було чужим відчуття власної гідності, розуміння ролі й значення як загалом усього народу, так і окремих його представників у всесвітньому історичному процесі. Звідси – низка біографічних розвідок про найкращих, написаних з метою виокремити й вшанувати їх.

Одне з пріоритетних завдань енциклопедичної біографістики – створення повноцінного й всебічного образу країни (народу) в знакових постатях. Цілком погоджуємося з тим, що *«біографістика відкриває нові грані в реконструкції минулого, дозволяє дослідити складні процеси культурного, технічного, наукового прогресу через життєпис людей, які волею долі формували й уособлювали цілі напрями. <...> У кожній біографії присутнє як неповторне особисте, так і типове суспільне»* [2]. Дійсно, вивчення творчого шляху видатних людей, їхніх здобутків дає змогу не лише узагальнити знання про них, усвідомити

почесне місце тих чи інших постатей у розвитку людської цивілізації, а й проектувати ці знання на весь народ, завдяки чому можна з'ясувати особливості його світогляду й світосприйняття, цінності й пріоритети.

Біографічні студії для України актуальні ще й у зв'язку з поверненням історичної справедливості: багатьох видатних осіб морально чи фізично нищили в часи, коли в українського народу було забрано право на державність і незалежність. *«Нема більшого грабунку, як грабунок історичної спадщини»*, – зауважував О. Жданович, маючи на увазі Росію. Він справедливо зазначає, що в Україні було викрадено ім'я, знищено роди, які були живими носіями історії, а, власне, історичні факти перекручено й затерто [3].

Пропоноване енциклопедичне видання **«Знакові постаті українського походження у світовій цивілізації»** складається з двох частин, першу з яких присвячено особистостям світового рівня (див. [розділ 1](#)). Це широкі відомі постаті, які зробили вагомий внесок у розвиток людської цивілізації, зокрема науки, техніки, культури. Зазвичай про цих людей уже існує чимало опублікованої інформації. Щоправда, наше завдання полягає дещо в іншому:

- 1) описати й систематизувати ці постаті в енциклопедичному форматі, адже справді фахових галузевих енциклопедій, присвячених видатним українцям, обмаль;
- 2) висвітлити їхню діяльність у контексті світового історичного процесу, підкреслюючи європейський вектор розвитку України як історично закономірний вибір українського народу.

Друге завдання диктує відбір персоналій, що потрапляють до першого розділу нашого видання. Внесок українців у розвиток світової цивілізації – це зазвичай їхні здобутки в науці,

техніці й культурі; передусім у період, що охоплює 19–20 ст., коли людство зробило великий поступ у зазначених сферах. Багато хто з читачів, імовірно, буде подивований, коли не знайде серед обраних найвизначніших імен національного пантеону Тараса Шевченка, Лесі Українки чи Івана Франка. Тут варто ще раз наголосити на специфіці пропонованої енциклопедії: у ній подано ті персоналії, що мають заслуги не скільки перед українським народом, як світом загалом. Тарас Шевченко, безумовно, є національним генієм. Його життя, літературні та мистецькі твори – це символ незламного українського духу, боротьби за незалежність. Т. Шевченко для українців – пророк, ідеї й погляди якого є дороговказом для минулих, сучасних і майбутніх поколінь. Проте за межами України його постать не має такого сакрального значення, є об'єктивно вужчою порівняно з тими українцями, результатами діяльності яких скористалися чи й нині користуються земляни.

Другу частину видання складають імена сучасних героїв (див. [розділ 2](#)). Це ті люди, які в наші дні захищають суверенітет і територіальну цілісність України від російської агресії. Вони виявили надзвичайну мужність, самовідданість, незламність духу в захисті держави та удостоєні (деякі посмертно) звання Героя України – державної нагороди, що є найвищим ступенем відзнаки в країні. Немає сумнівів, що це постаті світового масштабу, оскільки вони захищають сучасну цивілізацію. Наш обов'язок – популяризувати їхні імена як в українському, так і глобальному інформаційному просторі.

ДЛЯ ЦИТУВАННЯ:

Железняк М. Про онлайн-енциклопедію «Знакові постаті українського походження у світовій цивілізації» // Знакові постаті українського походження у світовій цивілізації: енциклопедичне видання [електронний ресурс] / Редкол.: М. Железняк (відп. ред.), Я. Яцків, М. Андрейчин, Л. Дубровіна, М. Степаненко, М. Мельник, О. Іщенко. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. <https://ukrainci.top/about>

Українські захисники боронять свою державу від загарбників, героїчними вчинками захищають і сучасний устрій світу з його гуманістичним, демократичним шляхом розвитку, в якому немає місця варварським війнам та імперському нарративу. Їхні звитяжні дії не лише сприяють відстоюванню цінностей цивілізованого світу та усталеного світового порядку, а й утверджують Україну як суб'єкт сучасної цивілізації, впливають на посилення її ролі та значення на світовій арені.

Може скластися враження, що постаті, представлені в двох розділах, не мають присутніх точок дотику, однак це не так, оскільки захист надбань сучасно світу є не менш (а може й більш!) важливим, ніж їх створення.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Шерех Ю. В обороні великих. Полеміка без осіб. *Мистецький український рух*. Регенсбург, 1947. Вип. 3. С. 17.
- [2] Діячі культури і науки України: нариси життя та діяльності / Ред. А. Коцур, Н. Терес. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2007.
- [3] Жданович О. Криваві діаманти. *Під чужими прапорами* / Ред. М. Небелюк. Париж-Ліон: Перша українська націоналістична друкарня, 1951. С. 5-6.

About online encyclopedia *Famous Figures by Ukrainian Origin in World Civilization*

Dedicated to Ukrainians who have enriched the human mental culture and materialistic civilization with their talent, work, and actions.

Currently, the world is focusing on Ukraine, but unfortunately, the attention is due to the ongoing conflict in which Russia is aggressively waging war, resulting in the loss of lives, destruction of cities and villages, and the violation of human rights. Ukrainians are resolutely defending their land and their right to an independent life, while also upholding the universal values of the modern world. This Russian full-scale invasion has highlighted the belonging of the Ukrainian people to the Euro-Atlantic community, although "Ukraine has always been conscious of its European history and identity", as emphasized by Yuri Shevelov [1].

Unlike some nations, Ukrainians do not have a sense of being "chosen," but they take pride in their dignity and their role in world history. Biographical studies of outstanding Ukrainians help to create a comprehensive image of the country and its people. These studies are relevant in Ukraine, especially in the context of restoring historical justice and the preservation of historical heritage, which was stolen or distorted during the period when Ukraine was deprived of its statehood and independence. We completely agree that "biographical research opens up new aspects in reconstructing the past, allows for the study of complex processes of cultural, technical, and scientific progress through the life stories of people who, by the will of fate, formed and embodied certain goals and directions... Each biography contains both unique personal and typical social elements" [2].

Biographical studies are relevant for Ukraine, particularly in light of the restoration of historical justice. During the period when Ukraine was deprived of its statehood and independence, many notable individuals were either morally or physically destroyed. As O. Zhdanovych pointed out, "there is no greater theft than the theft of historical heritage", Zhdanovych rightly notes

that in Ukraine, names were stolen, families were destroyed, which were living carriers of history, and historical facts were distorted and erased [3]. With Russia being the specific object of his words.

The proposed online encyclopedia, **Famous Figures of Ukrainian Origin in World Civilization**, aims to describe and systematize world-renowned personalities in an encyclopedic format, emphasizing their contribution to human civilization, particularly in the fields of science, technology, and culture. The publication seeks to highlight their activities in the context of world historical processes and Ukraine's development as a historically predetermined choice of the Ukrainian people.

The online encyclopedia contents 2 chapters.

The [first chapter](#) is dedicated to world-renowned personalities who have made a significant contribution to the development of human civilization, particularly in the fields of science, technology, and culture. These are personalities whose contributions have been recognized not only by the Ukrainian people but also by the world at large.

The selection of personalities prioritizes those who have merits not only before the Ukrainian people but also before the world at large. This specificity means that some notable figures, such as Taras Shevchenko, are not included, as his persona, while significant to Ukrainians, may not have the same level of significance beyond Ukraine.

The [second chapter](#) consists of the names of modern heroes. These are the people who are currently protecting the sovereignty and territorial integrity of Ukraine from Russian aggression. They showed extraordinary courage, self-sacrifice, indomitable spirit in the defense of the state and were awarded (some posthumously) the title of Hero of Ukraine - the state award, which is the highest degree of distinction in the country. Ukrainian defenders are fighting to pro-

tect their state from aggressors and defending the humanistic, democratic path of development of the modern world. Their actions contribute to the defense of the values of the civilized world, affirming Ukraine as a subject of contemporary civilization and strengthening its role and significance on the world stage.

REFERENCES

- [1] Shevelov, Y. (1947). In defense of the glorious. Polemics without persons. In *Mystetskyi ukrainskyi rukh* (vol. 3, p. 17). Regensburg [in Ukrainian].
- [2] Kotsur, A. & Teres, N. (Eds.). (2007). Representatives of culture and science of Ukraine: biography essays. Taras Shevchenko National University of Kyiv [in Ukrainian].
- [3] Zhdanovych, O. (1951). Blood diamonds. In M. Nebeliuk (Ed.), *Pid chuzhymy praporamy* (p. 5). Paris, Lion: First Ukrainian National Printing House [in Ukrainian].

HOW TO CITE

Zhelezniak, M. (2022). About online encyclopedia Famous Figures by Ukrainian Origin in World Civilization. In *Famous figures by Ukrainian origin in world civilization: online encyclopedia*. Kyiv: Institute of Encyclopedic Research, National Academy of Sciences of Ukraine. <https://ukrainci.top/en/about>